

ปรสิตร :

T. solium

พยาธิตืดหมู (*Taenia solium*)

พยาธิตืดหมู

พยาธิตืดหมูเป็นพยาธิตัวแบน ลักษณะลำตัวมีสีขาวขุ่น เป็นเส้นแบนคล้ายเส้นข้าวซอย ปล้องที่อยู่ใกล้หัวเป็นปล้องอ่อน ส่วนปล้องที่อยู่ส่วนท้ายจะเป็นปล้องแก่และมีขนาดใหญ่กว่า ลำตัวต่อกันเป็นปล้อง อาจยาวถึงหลายเมตร

แหล่งที่พบ พยาธิตืดหมู

พบได้ทั่วไปโดยเฉพาะพื้นที่ที่ประกอบอาชีพฟาร์มเลี้ยงหมูและเป็นโรคประจำถิ่นในพื้นที่ประชาคมแอนเดียนของอเมริกาใต้ บราซิล ประเทศเซตอเมริกากลางและเม็กซิโก จีน อินเดีย เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และประเทศในทวีปแอฟริกาบริเวณทะเลทรายซาฮารา การแพร่ระบาดของโรคเกิดขึ้นเมื่อมีการจัดการด้านสุขาภิบาล สุขลักษณะและการจัดการโรงฆ่าสัตว์ที่ไม่ดี ทั้งนี้มีการรายงานถึงตัวเลขผู้ป่วยโรคนี้เพิ่มขึ้นในประเทศที่พัฒนาแล้วซึ่งเป็นไปได้ว่าเกิดจากโลกาภิวัตน์(globalization) หรือการอพยพถิ่นฐานของประชากร (Carabin, 2011)

ในประเทศไทยโรคพยาธิตืดหมูพบมากในประชากรภาคเหนือและตะวันออกเฉียงเหนือ เนื่องจากประชากรนิยมบริโภคเนื้อหมูแบบสุกๆ ดิบๆ เช่น ลาบ น้ำตก แหนม หมูปิ้ง เป็นต้น จากการสำรวจในปี พ.ศ.2545 - 2550 พบค่าเฉลี่ยความชุกของโรคพยาธิตืด (Taeniosis) ในประชากรทั่วประเทศน้อยกว่าร้อยละ 1 โดยภาคเหนือมีความชุกสูงสุดร้อยละ 5.9 และภาคตะวันออกเฉียงเหนือร้อยละ 2.8 ซึ่งพบว่าเป็นโรคพยาธิตืดตัวมากกว่าตืดหมู (Waikagul et al., 2006) โดยผู้ชายมีอัตราการติดเชื้อสูงกว่าผู้หญิง 2 เท่าและพบในผู้ใหญ่มากกว่าเด็ก

การเข้าสู่ร่างกาย

พยาธิตืดหมูสามารถเข้าสู่ร่างกายโดยการรับประทานเนื้อหมูซึ่งมีพยาธิตัวอ่อนที่มีลักษณะคล้ายเม็ดสาเกเข้าไป ตัวอ่อนจะเจริญเป็นตัวเต็มวัยอาศัยอยู่ในลำไส้เล็ก ออกไข่ที่ปนออกมากับอุจจาระซึ่งอาจแพร่กระจายอยู่ในสิ่งแวดล้อม เช่น ดิน และหญ้า เป็นต้น เมื่อหมูซึ่งเป็นโฮสต์ตัวกลางของพยาธิตืดหมูกินไข่พยาธิตืดหมูเข้าไป ตัวอ่อนจะออกจากไข่แล้วเข้าไปสร้างซิสต์ในกล้ามเนื้อตามอวัยวะต่างๆ ของหมู ซึ่งมีลักษณะคล้ายเม็ดสาเก

อันตรายของ พยาธิตืดหมู

ปรสิตรชนิดนี้สามารถติดเชื้อในคนและหมูได้ทั้งในระยะตัวอ่อน (larval stage) หรือระยะตัวอ่อนที่มีถุงหุ้ม (cysticercus stage) และก่อให้เกิดปัญหาในระบบประสาทได้ในวงกว้างรวมทั้งทำให้เกิดโรคลมชัก (epilepsy) โรคถุงพยาธิตืดหมูในคน (human cysticercosis) จะทำให้มีอาการหิวบ่อย กินจุแต่น้ำหนักลด เนื่องจากพยาธิตัวแก่ที่อยู่ภายในลำไส้ดูดแยงอาหาร อาจมีอาการทางประสาทคือ นอนไม่หลับ เวียนศีรษะ ปวดท้อง นอกจากนี้พยาธิตืดหมูยังทำให้เกิดโรคซิสติเซอโรซิส (cysticercosis) ในคน ซึ่งเกิดจากการที่คนกินไข่ของพยาธิตืดหมูที่อยู่ในผักสดหรือน้ำดื่มเข้าไป ตัวอ่อนจะกลายเป็นซิสต์กระจายอยู่ตามเนื้อเยื่อทั่วร่างกาย ถ้าซิสต์อยู่ในอวัยวะที่สำคัญ เช่น สมองและไขสันหลังจะทำให้เกิดโรคที่เรียกว่า นิวโรซิสติเซอโรซิส (neurocysticercosis) ซึ่งอาจทำให้เสียชีวิตได้ ส่วนซิสต์ที่พบในตาอาจทำให้ตาบอดได้

ข้อมูลทางระบาดวิทยาของโรคซิสติเซอโรซิสในประชากรไทยยังมีไม่มากนัก จากการตรวจยืนยันคนที่ต้องสงสัยว่าเป็นโรคซิสติเซอโรซิสจำนวน 754 ราย ในช่วงปี พ.ศ.2543-2548 ด้วยวิธี immunoblot พบว่า มีคนที่มีการ

ปรสิต :

T. solium

ตรวจเป็นบวก 314 ราย คิดเป็นร้อยละ 41.8 (Waikagul et al., 2006) และจากการสำรวจในประชากรในภาคกลาง ช่วงปี พ.ศ. 2549-2550 พบว่ามีคนเป็นโรคซีสตีเซอริโคซีสร้อยละ 0.06 (Anantaphruti et al., 2010)

วิธีป้องกัน

- รับประทานอาหารที่ปรุงด้วยเนื้อหมูที่สุก หรือเนื้อหมูที่ผ่านการทำลายตัวอ่อนแล้ว เช่น การฉายรังสี
- ถ่ายอุจจาระลงในส้วมที่ถูกสุขลักษณะ
- รักษาอนามัยส่วนบุคคล ล้างมือให้สะอาดก่อนรับประทานอาหาร
- เลี้ยงหมูในคอกที่สะอาดและถูกอนามัย
- โรงฆ่าสัตว์ควรสะอาดและถูกหลักอนามัย เนื้อหมูที่ดีไม่ควรจะมีเศษเนื้อหมูปนเปื้อน

เอกสารอ้างอิง

1. Report of a Joint FAO/WHO expert meeting. Multicriteria-based ranking for risk management of foodborne parasites. 24 October 2012.
2. อูมาพร ทาไชสง. 2555. ปรสิตก่อโรคที่ติดต่อผ่านทางอาหารและน้ำที่สำคัญในประเทศไทย. วารสารวิทยาศาสตร์บูรพา. 17(2) : 212-220.